

tot het waarachtige Geestesrijk, waarvoor het menselijke kultuurrijk slechts de voorloopige voorafschaduw is, het Geestesrijk, dat niet iets toekomstigs is maar het eeuwige Heden.

„Aldus gaat”, gelijk Bierens de Haan zijn boek besluit, „in de Idee alles ten gronde. Dit is waarlijk ten gronde gaan; tot den grond en tot het Universum.

In het Goddelijk zelfbewustzijn is de wereld niets dan Zijn eeuwige spiegeling. In God is alles goddelijk en in God is alles zichzelf. In God is het werelddrama opgelost en staat het leven in de verëeniging”.

We volstonen ditmaal met een beknopte weergave van de hoofdmomenten van Bierens de Haan's wijsgeerige levensbeschouwing.

In een volgend artikel hopen we naar aanleiding hiervan eenige critische opmerkingen te maken.

G. BRILLENBURG WURTH.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het wezensverschil van man en vrouw.

I.

In onzen tijd begint in steeds breder kring het besef te ontwaken, dat in de verhouding der sexen ten opzichte van elkaar, als ook ten opzichte van het openbare leven, een toestand is ingetreden, die dringend om verandering vraagt.

Het wezensverschil van man en vrouw wordt wel theoretisch meer aanvaard dan in den tijd, die achter ons ligt. Vooral de 19e eeuw heeft in haar eentonig monisme er wel bewust naar gestreefd het wezensverschil der sexen op te heffen. En nu keeren wij weliswaar den rug toe aan dat eenvormig monisme der vorige eeuw dat de vrouw als een onontwikkelde man of ook den man als een meer ontwikkelde vrouw aanzag. Maar we zijn nog niet zoover dat met het wezensverschil van man en vrouw gerekend wordt in de praktijk van het sociale leven. Het lijkt er niet op!

Het dogmatisch Feminisme is star en onbewogen, en zoekt opzettelijk naar een directe beïnvloeding van het maatschappelijk leven door de vrouw, niet naar een indirecte beïnvloeding. Dit blijkt al heel duidelijk uit de artikelen door Mevrouw Aletha Jacobs in 1928 geschreven in het orgaan der Staatsburgeressen. Zij handelt daar over de samenleving van enkele landbouwgroepen in Palestina, waar men er naar streeft om zuiver communistisch te leven. En zij deelt mede hoe in die gemeenschappen voor de vrouw gelegenheid bestaat om tegelijk moeder te zijn en toch ook een sociale taak te vervullen.

Kort vóór en na de geboorte van het kind leeft de vrouw als moeder, maar zoodra het kind niet meer gespeend behoeft te worden, kan het kind aan een verpleegster en onderwijzend personeel worden overgegeven, en zijn de vrouwen — blijkbaar tot hun groote vreugde en tot vreugde van de schrijfster dezer artikelen — weer in staat hun werkkring buitenshuis op te vatten. Dergelijke verhandelingen zijn, dunkt mij, een sprekend bewijs voor de minachting van het gezinsleven en openbaren dus een poging tot directe beïnvloeding van het maatschappelijk leven door de vrouw, en niet zooals het naar Christelijke opvatting behoort, een indirecte beïnvloeding! Toch zou deze laatste alleen de juiste zijn, naar de zielsgesteldheid van man en vrouw: de man leeft direct, de vrouw indirect!

Bovendien is de erkenning van het wezensverschil van man en vrouw in onzen tijd, indien zij ten minste bestaat, nog uiterst gebrekkig. Het verschil is eigenlijk niet anders, dan een verschil in bouw en functie der voortplantingsorganen, zoo roept een bekend Duitsch litterator en duizenden roepen hem dat na. Zulk een zeggen is kenmerkend voor de groote oppervlakkigheid en quasi-wetenschappelijkheid van onzen z.g. democratischen tijd! En wij moeten er helaas op laten volgen dat de uiting der vrouw in het publieke leven, van een dergelijke theoretische uitspraak, in sommige kringen althans, weinig verschilt! Het gaat er natuurlijk niet om of de vrouw beslist niet eens mag rooken of dat ze dat wel mag, het is niet gemakkelijk een sluitend betoog op te stellen waarom de vrouw zich niet van de schoonheid van haar lange haar moet ontdoen, maar waar het wél omgaat is dit: onze totale uiterlijkheid moet uitdrukking zijn van onze diepste innerlijkheid! En de uiterlijkheid der vrouw in onzen tijd wijst er op, dat de moderne vrouw niet langs eigen wegen haar weg zoekt, overeenkomstig haar eigen aanleg en natuur, maar dat ze geen hooger doel schijnt te kennen dan een algeheele gelijkheid aan den man. Naar onze opvatting heeft de vrouw nog altijd een bijzondere distinctie, wij zien in haar het leven bewaard en dat zoowel in lichamelijke opzicht als ook in geestelijk opzicht, waar het onze hoogste ideële geestelijke en zedelijke goederen betreft. De waardeering die wij bezitten voor de vrouw heeft altijd iets van de bijzondere liefdevolle waardeering die wij hebben voor onze moeder, die ons met opoffering van zichzelf heeft grootgebracht en opgevoed. Ik denk hierbij aan dat schoone woord van Carl Ludwig Schleich: „Die Verehrung des Mannes angesichts der Frau rührt daher, dass in ihrem Leib die Unsterblichkeit schlummert”.

Het valt niet te ontkennen, in onzen tijd is de vrouw er zelf schuld aan dat dit besef van haar Goddelijke bestemming en innerlijkheid minder wordt gevoeld. En dit onchristelijke streven heeft een zeer sterken invloed op het zedelijk leven der

mensheid; in zijn consequenties doorgevoerd is dat een der grootste degeneratieve factoren waarin onze cultuur dreigt te verzinken indien God het niet verhoedt!

Het geslachtsverschil bij den mensch is trouwens volstrekt niet beperkt tot de eigenlijke geslachtsorganen, maar uit zich in tal van geestelijke en lichamelijke kenmerken. Met Dr Wijnaendts Francken kan men het heel goed zóó zeggen: De sexualiteit strekt zich door het gansche organisme uit! Het wezensverschil van man en vrouw openbaart zich zoowel geestelijk als lichamenlijk. En toch ofschoon de lichamelijke verschillen niet ontkend kunnen worden, verheffen zich telkens weer stemmen, die de geestelijke of zielsverschillen niet aanvaarden. Volstrekt niet steekhoudend is het argument dat de geestelijke verschillen moeilijk streng uit elkaar zijn te houden. Dat geldt van de lichamelijke verschillen even goed. De natuur openbaart in zijn Goddelijke organisatie overal van die fluctueerende overgangen, waarbij niettemin het essentiële verschil sprekend blijft. Dat geldt toch immers ook van alle levende natuur; juist hij die een diepere studie maakt van het leven komt zooals Dr Hirsch zoo schoon opmerkt telkens op zeer bepaalde wijze tot de problemen van ziel en lichaam, van deel en geheel, van individu en gemeenschap, van relatief en absoluut! Want, zoo gaat hij voort, een geheel kennen wij in het beleven van onze eigen ziel. Maar door het bestudeeren der organismen leeren wij andere mogelijkheden van organisatie kennen, op een ander plan, met andere middelen, alle levend in een zelfde wereld. Welnu, wanneer wij onderzoeken, kunnen wij van een bepaald organisme slechts de veelheid leeren kennen; de synthese kan slechts binnen in ons worden ervaren. En al zijn de wezensverschillen soms maar relatief, het wezensverschil is absoluut!

Met allen overgang, met alle minder sprekend onderscheid, kennen wij dan ook het uitgesproken manlijk en vrouwelijk type, lichamenlijk en geestelijk, wat het kind alreede weet te onderscheiden! Wat direct aan ieder opvalt is dit, dat de man groter is dan de vrouw, de man heeft sterker spieren en breder schouders, haardgroei en een diepere stem; de vrouw is kleiner en sierlijker, heeft bredere heupen, een glad gezicht, van nature langer hoofdhaar en een meer kinderlijke stem. De vrouw is vetrijker dan de man, en heeft dienovereenkomstig meer afgeronde lichaamsvormen; haar borsten zijn sterk ontwikkeld. Bij deze direct opvallende lichamenlijke verschillen zijn er natuurlijk veel meer te noemen. Zoo is b.v. het aantal roode bloedlichaampjes van den man groter dan van de vrouw. De beenen der vrouw zijn relatief korter, zij heeft een anderen bekkenvorm, met name een wijderen bekkenuitgang. Het voorhoofd van de vrouw is steiler, de man heeft een zwaarder onderkaak. De ruggemergsholte is in verhouding tot de schedelholte bij de vrouw volumineuzer

dan die van Jeruzalems belegering en inneming door de Chaldeëen. Dat deze een dag zonder weerga heet, een dag „dat zijns gelijke niet geweest is”, is daartegen geen bezwaar: want zulk een uitdrukking kan gebruikt worden van iederen dag van bizonderen rampspoed, om het vreeselijke daarvan, dat door hen die dien meemaken als het ergste wordt gevoeld dat ze ooit hebben beleefd, duidelijk te doen uitkomen. Zoo zeggen wij, als we eens bizonder hevige pijn hebben: ik heb nog nooit zoo'n pijn gehad. En wanneer dan de naam Jakob gebezigd wordt, is daaronder dus eigenlijk Juda te verstaan. Ook dit behoeft ons niet te bevreemden. Bij Jeremia wordt Juda meermalen met den naam Israël genoemd, omdat na den ondergang van het rijk der Tien Stammen het geheele volk als het ware in dien éénen overgeleefden stam was saamgetrokken, zie b.v. Jer. 5:15. Op dezelfde wijze kan Juda hier Jakob heeten.

Maar het is ons natuurlijk niet allereerst om de oordeelsaankondiging te doen, al konden we de bespreking daarvan niet achterwege laten, wijl we anders de heilstoezegging niet recht zouden kunnen verstaan. Om die heilstoezegging zelve is het ons echter vooral te doen. In het slot van vs 7 wordt geprofeteerd dat Jakob daaruit, d.i. uit die benauwdheid, zal verlost worden. Waarin die verlossing bestaat, blijkt uit de woorden van vs 8: „want het zal te dien dage (d.i. dus ten dage der verlossing) geschieden, spreekt de Heere der heerschen, dat Ik zijn juk (liever: het juk) van uwen hals verbreken en uwe banden (of: hun hals en hun banden) verscheuren zal; en vreemden zullen zich niet meer van hem doen dienen”. Geprofeteerd wordt vrijmaking van het juk der vreemde dienstbaarheid, verlossing van de onderworpenheid aan een vreemd volk. Het gaat hier dus over den terugkeer uit de Babylonische ballingschap, over de vrijmaking van het juk der Chaldeesche wereldmonarchie, waaronder Juda volgens het voorafgaande op zoo vreeselijke wijze zou worden geknecht.

Doch nu volgt in vs 9: „maar zij zullen dienen den Heere hunnen God en hunnen koning David, dien Ik hun verwekken zal”. Het komt er hier vooral op aan, wat wij onder „hunnen koning David” hebben te verstaan. Bij onze bespreking van

dan bij de iets langer niet noem

Deze lic gript, ter wisseling moet dan tiele vers de werkin bijnier onz functie bij hier niet ee baar quali

Al geeft ons een v positie de dege der de a-relig naar gelij deeren.

Ik mag over het houdt. Ha stilstand, wellicht on voor den trouwde k langdurige te verklare voor even ons nog e de vrouwe de manne en oneerl Frau ist w wenegen A om ook va kunde van ven. Het dus groote man is oc maliteiten krankzinni meer ontw handigheid

Wie iets stuk van deze aloude tuur duide

Hier ligt duidelijk z leven der in lichame voornamen ons-geslac het culture brengen, d heid van kelijke beo der natuu levendigen

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XX.

Jeremia: de aankondiging van Israëls herstel in hfdst. 30-33.

We bespraken tot hertoe enkele verspreide voorzeggingen omtrent Israël's herstel die bij den profeet Jeremia te vinden zijn; maar in de hoofdstukken 30-33 treffen we eene verzameling van uitspraken aan, die uitsluitend op dit onderwerp betrekking hebben.

Deze verzameling is aldus tot stand gekomen, dat de profeet op Goddelijk bevel al zijne profetieën over het herstel van Israël en Juda heeft te boek gesteld (vgl. Jer. 30:2, 3). Deze teboekstelling omvat klaarblijkelijk de beide hoofdstukken 30 en 31; en heeft waarschijnlijk aanvankelijk een afzonderlijke rol gevormd, waaraan later de hoofdstukken 32 en 33, een tweetal heilsopenbaringen uit een nauwkeurig aangeduiden tijd, n.l. het tiende jaar van koning Zedekia (Jer. 32:1, vgl. ook 33:1), zijn toegevoegd. Omtrent de profetieën die we in hfdst. 30 en 31 vinden wordt van geen tijd gesproken, maar het is niet al te gewaagd te veronderstellen, dat ze in het algemeen afkomstig zijn uit de jaren kort vóór en na de verwoesting van Jeruzalem door de Chaldeëen in het jaar 586 voor Chr.

Sommigen meenen in de hoofdstukken 30 en 31 ééne, aaneengeschaalde profetie te moeten zien. Dat dit evenwel niet juist is, wordt ons aanstonds duidelijk, wanneer we met elkaar vergelijken de drie stukken: 30:5-11; 30:12-17; en 30:23-31:1. Telkens wordt hier begonnen met de schildering van het Goddelijk gericht, en volgt daarop de belofte van heil en verlossing. Het is volstrekt onaannemelijk, dat wij hierin te doen zouden hebben met gebeurtenissen die in tijdsorde op elkaar volgen, zoodat we tot driemaal toe zouden krijgen een toestand van ellende afgewisseld door uitredding; er kan geen oogenblik twijfel over be-

staan, dat de drie stukken telkens op hetzelfde gericht en dezelfde verlossing betrekking hebben. Daarmee is dus uitgemaakt, dat we in hoofdst. 30 en 31 te doen hebben niet met ééne samenhangende profetie, maar met een reeks van profetieën, die alle over hetzelfde onderwerp handelen, geheel in overeenstemming met het opschrift, zooals we dit lezen in 30:2, 3.

Het zal niet wel doenlijk en ook niet noodig zijn al deze profetieën, welke in hfdst. 30 en 31 zijn saamgevat, aan eene nauwkeurige, in bijzonderheden afdalende bespreking te onderwerpen. Wij mogen gewis volstaan met de meer gedetailleerde behandeling van enkele dezer profetieën, waaraan we dan eenige opmerkingen van algemeene strekking voor deze geheele verzameling kunnen vastknopen.

En dan willen we allereerst nader in oogen-schouw nemen 30:5-11, de profetie welke in de geheele verzameling de eerste plaats inneemt.

Deze begint met eene bijzonder levendige schildering van een toestand van ontzetting en jammer. Er wordt gewag gemaakt van angstgeroep; mannen loopen met de handen op de heupen als vrouwen in barensnood; de aangezichten zijn met een lijk-kleur overtoegen. Het is een tijd van benauwdheid voor Jakob, die haar weerga niet kent!

De meeste uitleggers zijn van oordeel, dat hier geschilderd wordt de toekomstige gerichtsdag des Heeren over de volken. En dat deze dan als een tijd van benauwdheid voor Jakob geteekend wordt verklaren ze zóó, dat het wel aanvankelijk ook een oogenblik van schrik voor Israël zal wezen, maar deze schrik al heel spoedig voor blijdschap zal plaats maken omdat Israël zal zien en beseffen dat het gericht over de volken zijn eigen verlossing beteekent. Tegen deze opvatting bestaat echter het ernstige bezwaar, dat er met geen enkel woord over de volken wordt gesproken, en integendeel uitsluitend van een tijd van weergalooze benauwdheid voor Jakob wordt gewag gemaakt. Bovendien laat men dan feitelijk het tijdstip van benauwdheid en verlossing samenvallen, wat ook zeer onwaarschijnlijk is: we krijgen eerst de ellende en pas daarna de verlossing.

De tijd van benauwdheid voor Jakob welke hier geschilderd wordt, kan dan geen andere wezen

Hos. 3:5 daar zeer nastie van ook heel v worden v zal toch w leze slecht kondigd, d Jojachin m en heersch voorzegd, spreken wa vorst uit hier dus Messias te sias evenes vid” (Ezeel gemeen ei verlossing overgang bonden w het recht c sprake is, lonische b een ongens der werel men daart uit het tie die verlos spreekt va het land h term zaa een onmid- keer geen echter ook volgend ge den tijdsd Babels m kunnen m zin kan g komelinge merking z hier sprak Maar nu v zeggings Jakobs za dan in dez

oorgevoerd is
ctoren waarin
dien God het

h is trouwens
jke geslachts-
geestelijke en
ndts Francken
De sexualiteit
isme uit! Het
openbaart zich
toch ofschoon
kend kunnen
stemmen, die
t aanvaarden.
ment dat de
g uit elkaar
hamelijke ver-
baart in zijn
fluctuerende
essentieel ver-
immers ook
e een diepere
ls Dr Hirsch
bepaalde wijze
am, van deel
hap, van rela-
voort, een ge-
n onze eigen
r organismen
n organisatie
ere middelen,
lnu, wanneer
bepaald orga-
nen; de syn-
rden ervaren.
n soms maar
l is abso-

der sprekend
t uitgesproken
ijk en geestes-
nderscheiden!
dat de man
heeft sterker
lgroei en een
en sierlijker,
zicht, van na-
er kinderlijke
man, en heeft
lichaamsvor-
keld. Bij deze
hilen zijn er
o is b.v. het
n man groter
uw zijn rela-
nsvorm, met
het voorhoofd
ft een zwaar-
is in verhou-
volumineuzer

en inneming
zonder weer-
t geweest is",
k een uitdruk-
ren dag van
lijke daarvan,
ds het ergste
eefd, duidelijk
als we eens
eb nog nooit
de naam Ja-
dus eigenlijk
as niet te be-
eermalen met
len ondergang
geheele volk
ven stam was
Op dezelfde

ereerst om de
onden we de
laten, wijl we
ouden kunnen
ve is het ons
n vs 7 wordt
i, uit die be-
arin die ver-
an van vs 8:
ten dage der
eere der heit
et juk) van
(of: hun hals
en vreemden
dienen". Ge-
het juk der
an de onder-
gaat hier dus
ische balling-
juk der Chal-
Juda volgens
wijze zou wor-
zullen dienen
oning David,
komt er hier
n koning Da-
spreking van

dan bij den man, het ruggemerg van de vrouw is
iets langer dan van den man. Meer zal ik nu maar
niet noemen.

Deze lichamelijke verschillen zijn, gelijk ge be-
gript, terug te brengen tot een verschil in stof-
wisseling. Dit verschil in stofwisselingsprocessen
moet dan weer worden teruggebracht tot het essen-
tiële verschil in de z.g. „interne secretie", dus
de werking van schildklier, van geslachtsklieren,
hijner enz. Deze organen zijn anders in bouw en
functie bij man en vrouw, en dus openbaart zich
hier niet een gradueel maar een duidelijk onloochen-
baar kwalitatief verschil.

Al geeft dan ook alleen het licht der Openbaring
ons een volkomen veiligheid in de bepaling van de
positie der vrouw, de natuur wijst ons ook ter-
dege den juisten weg! Het is dan ook nooit mogelijk
de a-religieuze vrouwen-emancipatie in haar streven
naar gelijkmaking van man en vrouw te waar-
deeren.

Ik mag hier nog aan toe voegen dat de vrouw
over het algemeen een meer kinderlijk type be-
houdt. Haar lichamelijke groei komt spoediger tot
stilstand, terwijl ook haar geest jeugdiger blijft,
wellicht om daardoor des te beter berekend te zijn
voor den omgang met de aan haar zorg toever-
trouwde kinderen. Volgens Hugo Selheim zou het
langduriger jeugdig en kinderlijk blijven der vrouw
te verklaren zijn als een vorm van krachtsbesparing
voor eventueel moederschap. De wetenschap leert
ons nog een merkwaardig verschijnsel en wel dat
de vrouwen onderling niet zooveel verschillen als
de mannen. Vandaar dat schromelijk overdreven
en oneerbiedige woord van Max Nordau: „eine
Frau ist wie die andere; wer eine kennt, kennt mit
wenigen Ausnahmen alle!" Stanley Hall was daar-
om ook van oordeel dat men gemakkelijker een ziel-
kunde van de vrouw dan van den man kan schrij-
ven. Het individuele verschil is bij de mannen
dus groter, zowel lichamenlijk als geestelijk. De
man is ook meer geneigd tot anomalieën, abnor-
maliteiten en excessen, tot genealiteit en idiotie,
krankzinnigheid en misdadigheid, evenals bij hem
meer ontwikkelingsstoornissen voorkomen als links-
handigheid, kleurblindheid en albinisme.

Wie iets te zeggen heeft over het moeilijke vraag-
stuk van de positie der vrouw in onzen tijd, zal
deze aloude scherp omschreven gegevens der na-
tuur duidelijk in het oog dienen te vatten.

Hier liggen natuurlijke gegevens die voor ieder
duidelijk zijn en die niemand kan omgaan. In het
leven der vrouw openbaart zich, ook met name
in lichamenlijk opzicht, overduidelijk, dat zij een
voornamere rol bekleedt in de voortplanting van
ons geslacht. En wie de wereld gezond wil maken,
het culturele leven tot rijker en voller bloei wil
brengen, die zal moeten beginnen „met de waardig-
heid van vrouw en moeder, volgens de oorspron-
kelijke bedoeling van den Schepper en den eisch
der natuur, in eere te herstellen en te ver-
levendigen."

Hos. 3:5 hebben we gezien, dat de uitdrukking
dàar zeer goed van een aardsch vorst uit de dy-
nastie van David kan worden verstaan, en dat er
ook heel veel voor pleit dat ze dàar ook zoo moet
worden verstaan (zie Schets no. VII). Maar hier
zal toch wel aan den Messias te denken zijn. Men
leze slechts wat de profeet in 22:30 heeft aange-
kondigd, dat er niemand uit het zaad van koning
Jochin meer zou zitten op den troon van David
en heerschen zou in Juda. De profeet, die dat heeft
voorzegd, kan niet daarna nog van een toekomst
spreken waarin Juda tot den dienst van een aardsch
vorst uit Davids dynastie zou komen. We hebben
hier dus ongetwijfeld met eene profetie van den
Messias te doen. Bij Ezechiël vinden wij den Mes-
sias eveneens aangekondigd als „Gods knecht Da-
vid" (Ezech. 34:23; 37:24). Het is wel buiten-
gemeen eigenaardig, dat aan de profetie van de
verlossing uit Babel zoo ineens en zonder eenigen
overgang de aankondiging van den Messias ver-
bonden wordt; maar dit geeft nog aan niemand
het recht om de verlossing, waarvan in vs 7 b en 8
sprake is, niet van den terugkeer uit de Baby-
lonische ballingschap, maar van een terugkeer uit
een ongenoemde ballingschap in het laatste tijdvak
der wereldgeschiedenis te verstaan. Hoe weinig
men daartoe grond heeft, blijkt wel heel duidelijk
uit het tiende vers, waarin de profeet weer op
die verlossing terugkomt, en dan uitdrukkelijk
spreekt van den terugkeer van Jakobs zaad uit
het land hunner gevangenis. Het gebruik van dien
term zaad wijst op twee dingen: 1e. dat van
een onmiddellijken of althans zeer spoedigen terug-
keer geen sprake zal zijn; 2e. dat die terugkeer
echter ook niet langer wordt uitgesteld dan tot een
volgend geslacht, iets wat geheel overeenkomt met
den tijdsduur van 70 jaren voor het bestaan van
Babels macht. Nu zou iemand de tegenwerping
kunnen maken, dat zaad toch ook in algemeen
zin kan gebruikt worden voor de zeer verre na-
komelingschap, tot vele eeuwen later; en die op-
merking zou ongetwijfeld op zijn plaats zijn, indien
hier sprake was van Jakobs zaad zonder meer.
Maar nu we hier naast elkander hebben de toe-
zegging aan Jakob van zijn terugkeer, en van
Jakobs zaad, kan dit niet anders worden verstaan
dan in dezen zin, dat de terugkeer van Jakob eerst

Want de vrouw is de draagster en opvoedster
van alle komende geslachten!

Daarom is het zoo noodig de aandacht te vesti-
gen op het wezensverschil van man en vrouw, ook
in lichamenlijk opzicht. Want God openbaart in
ieder afzonderlijken verschijningsvorm een be-
paalde wezenheid. Zoals de geweldige en duize-
lingwekkende grootheid der natuur een uitdruk-
king, een openbaring, een verschijningsvorm is van
de oneindigheid en almacht Gods, zoo ligt in al
het stoffelijk-verschijnende een eigen innerlijkheid
verborgen. De cultuur van onzen tijd is door zijn
geëvenaarde snelheid en stellig ook door de ont-
wrichtende invloeden van den verschrikkelijken
oorlog, die achter ons ligt, zeer arm aan idealisme
en alleen het idealisme heeft een fijner oog voor
symboliek. Voor de symboliek dus ook van het
stoffelijk geschapene als openbaring van het gees-
telijk geschapene! Zoo openbaart een bepaalde
levensovertuiging in het algemeen ook een bepaalde
levensgedraging. Het Feminisme toont in onzen tijd,
indien men het naar zijn gedragingen, zijn uitingen
moet beoordelen, geen specifiek vrouwelijk karak-
ter. Ik zeide het U reeds: het schijnt maar op één
ding gericht te zijn en dat is een algeheele gelijk-
heid aan den man!

Wat zal de Christelijke vrouwenbeweging hier-
tegen kunnen doen? Zij zal allereerst dit verstaan:
„Wie het Scheppingsverhaal van man en vrouw
met eenvoudige oogen leest, kent beter de psyche
der vrouw, begrijpt volmaakter haar positie en
roeping, vertrouwt sterker op haar macht en in-
vloed, dan duizend boeken ons kunnen leeren. En
de wetenschap en de geschiedenis en de onder-
vinding kunnen hier slechts verduidelijken en aan-
vullend werk verrichten".¹⁾

Gods openbaring alleen kan ons leiden op den
rechten weg!

Dr C. J. HONIG.

¹⁾ „Vrouw en Moeder". Uitg. L. C. G. Malmberg N.V.,
's-Hertogenbosch.

RONDOM HET ZAKENLEVEN

Financiële Economische Rubriek.

25 Mei 1931.

In onzen veelbewogen tijd is een veertiendaag-
sche verslag-periode te lang om niet de kans te
loopen, recente, doch reeds verouderde berichten
te publiceren. Vandaar dat wij slechts kort bij
het tegenvallende slot-dividend der Koninklijke Olie
willen stilstaan en ook en passim de debacle-uit-
keering van Philips willen vermelden, waar 6 pCt.
werd gedeclareerd tegen 21 pCt. over het vorige
jaar en waarbij met het oog op het preferente divi-

zal plaats hebben in zijn zaad, d.w.z. in het tweede
geslacht.

Aan de andere zijde geeft het noemen van den
Messias onmiddellijk na de belofte van de verlos-
sing uit Babel's macht evenmin aan iemand het
recht om de veronderstelling te opperen, dat de
profeet de komst van den Messias terstond na den
terugkeer uit Babel zou verwacht hebben. Wan-
neer de Messias komen zou, is den profeten on-
bekend geweest (1 Petrus 1:11), maar het is hun
toch wel geopenbaard, dat de dingen die op den
Messias betrekking hadden niet voor hun eigen tijd,
maar eerst voor de gemeente des Nieuwen Ver-
bonds moesten dienen, dat ze eerst bestemd waren
voor veel later komende geslachten (1 Petrus 1:12).
En daarom hebben wij het noemen van den Mes-
sias niet in chronologisch verband te brengen met
de profetie van de verlossing uit Babel. Er is alleen
dit zakelijk verband: de verlossing van het juk
der vreemde geweldenarij leidt tot de aankondiging
van den grooten Koning uit Davids huis, wiens juk
zacht en wiens last licht is. Daar blijft dan wel iets
opvallends in liggen; die beide aankondigingen
staan voor ons besef wel ietwat onsamenhangend
naast elkaar — maar zoo is nu eenmaal het ka-
rakter der profetische openbaring, en wij moeten
niet pogen de in tijd uiteenliggende toekomstbeel-
den, welke de profetie vlak naast elkaar geeft, nu
toch ook in den tijd met elkaar te verbinden, want
daardoor zullen we de juiste verhoudingen ver-
wringen.

Men heeft om deze verhoudingen aan te geven
wel eens gesproken van het perspectief in de
profetie. Maar dat is een geheel onjuiste termino-
logie. Perspectief doet ons juist de afstandverhou-
dingen kennen, terwijl de profetie de toekomstbeel-
den op zoodanige wijze naast elkaar zet, dat wij
geen afstand zien. De profetie doet ons veeleer
denken aan die naieve teekeningen, waarop alle
perspectief wordt gemist, en alle voorwerpen, om
het even of ze veraf of nabij gedacht moeten wor-
den, in hetzelfde vlak nevens elkaar worden ge-
plaatst. Maar er is toch wel afstand, en dat kunnen
wij door vergelijking van de verschillende profe-
tieën met elkander en vooral ook met de vervulling
met genoegzame zekerheid vaststellen.

Nog een enkel woord ten slotte over het laatste

dend nog het huidige niveau werd bereikt. Op het
moment zijn de balanscijfers van Philips nog niet
bekend gesteld, doch volgens onze informaties be-
hoefte dit geen angst te verwekken, daar een nieuwe
accountant langeren tijd noodig heeft om de feiten
te kunnen beoordelen. Het spreekt vanzelf, dat
een en ander niet nagelaten heeft de koersen der
betrokken fondsen te beïnvloeden, terwijl de ge-
heele beurs er flauw door werd gestemd, hetgeen
geaccentueerd werd door de stang dalende koer-
sen, welke Wallstreet uitzond.

Van het begin van deze rubriek af, hebben wij
steeds gehamerd op het betoonen van de noodige
voorzichtigheid en reserve ten opzichte van trans-
acties op de beurs. Wij baseerden dit advies op
de zekerheid, welke bij ons bestond, dat de de-
pressie grootere afmetingen zou aannemen en dat
wij helaas nog slechts in het begin der misère
stonden, omdat de periodieke evenwichtsverstoring,
die wij nog niet hebben weten te bannen, gepaard
ging met een verscherpt economischen strijd
tusschen de Europeesche grootmachten om de hege-
monie en het prestige.

Nu echter kunnen wij wat meer hoopvolle klan-
ken doen hooren.

Hiermede willen wij niet beweren, dat alle el-
lende geleden is, integendeel, de noodzakelijke sta-
bilität tusschen productie en consumptie is nog
niet verkregen, blijkende uit de steeds toenemende
voorraden der meeste stapelproducten, uit de da-
lende prijzen en uit de nog steeds slinkende winst-
marges. Aan den anderen kant zijn de tegenwer-
kende factoren met kracht aan het saneeringsproces
werkzaam. Noodzakelijke loonsverlagingen worden
onder protest doorgevoerd, terwijl de kostprijzen
alom worden verlaagd. Het is in dit verband ver-
heugend te zien, dat bijv. de rubber-maatschappijen
het product nu kunnen vervaardigen tegen prijzen
beneden de 20 ct. per halve K.G. liggende, wat
beduidend afsteekt bij die over vorige jaren. De
bedrijvigheid op bijna elk gebied is nog steeds
verminderend, hetgeen duidelijk gedemonstreerd
wordt in de staalindustrie aan de overzijde van
den Oceaan. De ijzer- en staalruilverheid is een vrij
zuiver registreerende barometer van het econo-
mische leven, omdat elke verbetering in de han-
delsactiviteit vrij spoedig resulteert in bestellingen
van deze primaire grondstoffen.

Men zal zich afvragen, waarop wij onze meening
baseeren, dat hoogst waarschijnlijk het ergste ge-
leden is. De kern van ons betoog ligt niet bij de
werking der periodieke crisis, want deze zal zich,
mits geen complicaties zich voordoen, zelf genezen
door het normale nivellatie-proces. Wij vinden ech-
ter het verlossende woord, door Henderson ter
Volkenbondsvergadering gesproken, de meest hoop-
volle aanwijzing voor een ophanden zijnde kente-
ring van het tegenwerkende getij! Met angstige
harten hebben de meesten van ons de beraadsla-
gingen te Genève tegemoetgezien, alwaar de tol-
unie tusschen Duitschland en Oostenrijk zeer ge-

vers (vs 11). Dit biedt de zekerheid van de
vervulling. De aangekondigde verlossing toch heeft
haar waarborg en onderpand in God zelf. Hij is
met zijn volk, en al gaat dat volk nu door een
ontzettend gericht heen, Hij maakt daarmee geen
voleinding (geen effen rekening; weer dezelfde
uitdrukking als die we reeds vonden in Jer. 4:27;
5:10, 18). Voleinding maakt God wel met de hei-
densche volken die door Hem gebruikt worden
als instrumenten zijner gramschap; want zij voeren
wel zijn raad uit, maar niet om Godswil, zij zoeken
slechts zichzelf en als ze Israël opslokken doen
ze dat louter uit motieven van machtswellust en
wreeddaardige geweldenarij. Daarom zijn die heiden-
sche volken op hun beurt eveneens strafwaardig;
en met hen wordt dan de rekening volkomen ver-
effend: in den vuurgloed van Gods toorn gaan ze
geheel te gronde. Heel anders echter staat het met
Israël: omdat het Gods volk is, en de Heere zich-
zelf door een bijzondere band aan dat volk ver-
bonden heeft, zal het, ook al komt het in het ge-
richt, niet ondergaan, maar blijven bestaan en
straks weer de verlossing deelachtig worden. Met
eene zeer menschvormige wijze van spreken wordt
dat aldus uitgedrukt, dat God het zal kastijden
„naar recht", al zal Hij het zeker niet geheel vrijuit
laten gaan. „Naar recht" — daaraan ligt deze
voorstelling ten grondslag: dat God zijn toorn niet
onbeteugeld laat gaan, maar slechts in zooverre
straft, als noodig is om aan het geschonden recht
te voldoen. Het is duidelijk, dat daarbij niet van
een werkelijk straffen „naar recht" sprake is; want
dan zou Juda na zijn zware zonde wel aan alge-
heele vernietiging moeten worden prijsgegeven.
Maar zooals een vader zijn zoon, dien hij liefheeft,
niet in onbegrensde woede te lijf gaat, doch alleen
kastijdt zooveel als naar den eisch van het recht
noodzakelijk is — zoo is er ook in den toorn Gods
over zijn volk matiging en tempering, waardoor dat
volk niet te niet gaat. Onze Statenvertaling heeft:
„kastijden met mate", wat wel niet de juiste ver-
taling is, maar toch de bedoeling niet onjuist
weergeeft.

G. CH. AALDERS.